

Rapport

Arbeidshandicap en werkbaar werk

Analyse op de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2007-2016

Brussel, oktober 2018

Ria Bourdeaud'hui, Frank Janssens, Stephan Vanderhaeghe

Een onderzoek met financiële ondersteuning van de Vlaamse minister bevoegd voor Werk

De Vlaamse werkbaarheidsmonitor is een initiatief van de Vlaamse sociale partners en werd ontwikkeld door de Stichting Innovatie & Arbeid. Alle publicaties kunnen geraadpleegd worden en werkbaarheidscijfers interactief opgevraagd op www.werkbaarwerk.be

Bij gebruik van gegevens en informatie uit deze publicatie wordt een correcte bronvermelding op prijs gesteld.

Inhoud

Inhoud	3
Samenvatting	5
Inleiding	8
1 Werknemers met een arbeidshandicap, evolutie socio-demografische en kenmerken	11
1.1 Aandeel werknemers met een arbeidshandicap 2007-2016	11
1.2 Werknemers met een arbeidshandicap naar leeftijd en geslacht	12
1.3 Werknemers met een arbeidshandicap naar scholingsniveau en gezinssituatie	13
1.4 Werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep en sector	15
2 Werkbaarheidsprofiel van werknemers met een arbeidshandicap	17
2.1 De evolutie van de werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap	17
2.2 Werkbaarheidsknelpunten bij werknemers met een arbeidshandicap	19
2.2.1 Werkstress en burnout	19
2.2.2 Motivatie	19
2.2.3 Leermogelijkheden	20
2.2.4 Werk-privébalans	21
2.3 Determinanten van werkbaarheidsknelpunten bij werknemers met een arbeidshandicap	21
2.3.1 Werkdruk	21
2.3.2 Emotionele belasting	22
2.3.3 Taakvariatie	23
2.3.4 Autonomie	24
2.3.5 Ondersteuning door de directe leiding	24
2.3.6 Arbeidsomstandigheden	25
2.4 Risicoprofiel voor werknemers met een arbeidshandicap	26
2.4.1 Risicoprofiel voor werkstress	27
2.4.2 Risicoprofiel voor motivatieproblemen	29
2.4.3 Risicoprofiel voor leermogelijkheden	30
2.4.4 Risicoprofiel voor werk-privébalans	32
3 Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap	34
3.1 Opleidingsparticipatie	34

3.2	Atypische werktijden.....	34
3.3	Telewerken.....	36
3.4	Woon-werkverkeer en pendeltijden.....	36
3.5	Grensoverschrijdend gedrag.....	37
3.6	Indicatoren voor duurzame inzetbaarheid.....	38
	Referentielijst.....	40

Samenvatting

Het aandeel van de werknemers dat in de werkbaarheidsenquête van 2016 aangeeft tijdens de dagelijkse bezigheden hinder te ervaren door een handicap, een langdurige lichamelijke aandoening of een langdurige lichamelijke ziekte, bedraagt 17,8%. 15,5% ondervindt 'in zekere mate' (beperkte arbeidshandicap) en 2,3% 'erge' hinder (zware arbeidshandicap).

Het aandeel van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap nam tussen 2007 en 2016 toe van 14% tot 15,5% en het aandeel van de werknemers met een zware arbeidshandicap steeg van 1,8% tot 2,3% van de populatie.

Het aandeel van de werknemers met een arbeidshandicap is iets groter bij vrouwen (19,1%) dan bij mannen (16,1%). Naar leeftijd zien we dat het aandeel werknemers met een arbeidshandicap toeneemt van 9,7% bij de min-dertigers, over 15,5% bij de leeftijdsgroep van 30 tot 49 jaar, tot 24,8% bij de vijftigplussers.

Het percentage werknemers met een arbeidshandicap ligt het hoogst bij de kortgeschoolde arbeiders (26,7% versus 17,8% gemiddeld). Ook bij de geschoolde arbeiders/technici en zorgmedewerkers is het aandeel hoger dan gemiddeld (respectievelijk 23,1% en 22,8%).

Werknemers met een arbeidshandicap worden meer dan anderen geconfronteerd met werkbaarheidsknelpunten (werkstressproblemen, motivatieproblemen, onvoldoende leermogelijkheden, problemen werk-privécombinatie) in hun job:

- 64% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft af te rekenen met werkstressklachten. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 49,2% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 30,5%;
- 37,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap kampt met motivatieproblemen. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 26,6% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 17,9%;
- 35,3% van de werknemers met een zware arbeidshandicap signaleert een leerdeficit. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 26,4% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 15,3%;
- 29,3% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft problemen om werk en privé in evenwicht te houden. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 15,8% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 11,1%.

De werkbaarheidsgraad (het percentage werknemers dat een kwaliteitsvolle job heeft en bijgevolg geen knelpunten signaleert voor de vier werkbaarheidscriteria) voor de werknemers met een zware arbeidshandicap bedraagt 21,2% in 2016. Voor de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en de werknemers zonder arbeidshandicap is dat respectievelijk 36,2% en 54,7%.

Werknemers met een arbeidshandicap staan ook meer dan anderen bloot aan werkbaarheidsrisico's in het werk:

- 48,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft een job met hoge werkdruk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 42,8% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 35,4%;
- 31,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft emotioneel belastend werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 25,5% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 22,4%;

- 44,3% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft routinematig werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 31,5% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 22%;
- 30,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft onvoldoende autonomie in het werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 27,1% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 17,5%;
- 27,8% van de werknemers met een zware arbeidshandicap krijgt onvoldoende steun van de directe leiding. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 19,2% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 13%;
- 32,7% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft af te rekenen met fysiek belastende arbeidsomstandigheden. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 27,9% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 11,9%.

De werkbaarheidsmonitor brengt niet enkel de werkbaarheidsgraad en –indicatoren in kaart, maar peilt ook naar aanvullende informatie over de jobkenmerken en –werkbeleving. We lijsten een aantal opvallende vaststellingen op voor de werknemers met een arbeidshandicap:

- 43,5% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 52,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap namen in de loop van één jaar deel aan een bijscholing of bedrijfstraining (werknemers zonder arbeidshandicap: 59,2%);
- 53% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 59,5% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap werken voltijds. Bij werknemers zonder arbeidshandicap is dat 71,7%;
- 8,6% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 11,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap (tele)werkt sporadisch of systematisch van thuis uit. Bij werknemers zonder arbeidshandicap is dat 19,3%.
- Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is het aandeel dat dagelijks een uur of langer onderweg is (van en naar het werk) kleiner (26,5%) dan bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap (34,2%) of de werknemers zonder arbeidshandicap (34,6%).
- Van de werknemers met een zware arbeidshandicap werd 5,2% (minstens één keer in het afgelopen jaar) het slachtoffer van lichamelijk geweld en 26,4% van intimidatie of bedreiging. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap was dat respectievelijk 6,8% en 22,5% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap ging het om respectievelijk 4,7% en 14,3%.
- Bij werknemers met een arbeidshandicap werd een beduidend groter aandeel het slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag. Terwijl 2% van de werknemers zonder arbeidshandicap (sporadisch of regelmatig) geconfronteerd werd met ongewenst seksueel gedrag, was dat 3,7% bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 7,6% bij werknemers met een zware arbeidshandicap.
- Ook het aandeel dat slachtoffer werd van pestgedrag ligt veel hoger bij werknemers met een arbeidshandicap. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap werd 7,5% geconfronteerd met pestgedrag terwijl dat bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap 15,7% was en 17,9% bij werknemers met een zware arbeidshandicap.
- Van de werknemers met een zware arbeidshandicap was 28,1% drie of meer keer afwezig op het werk door ziekte of een ongeval. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap was dat 15% en bij werknemers zonder arbeidshandicap was 6,8% frequent afwezig.
- 29,6% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 21,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 6,8% van de werknemers zonder arbeidshandicap, waren meer dan 20 dagen afwezig (in het jaar dat aan de enquête voorafging) door ziekte of een ongeval.

- Het aandeel dat actief naar ander werk uitkijkt is bijna dubbel zo groot bij werknemers met een zware arbeidshandicap (18,8%) dan bij werknemers zonder arbeidshandicap (9,7%). Bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap is 11,8% regelmatig op zoek naar ander werk.
- Slechts een derde (33,7%) van de werknemers met een zware handicap oordeelt dat het haalbaar is om in de huidige job tot het pensioen door te werken. 55,3% van deze werknemers geeft aan dat doorwerken enkel kan mits aangepast werk (lichter werk, deeltijds werk) en 11,1% acht doorwerken tot het pensioen sowieso niet haalbaar. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap registreren we 47,5%, 47,3% en 5,2% als respectieve cijfers. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap gaat het om respectievelijk 63,9%, 32,9% en 3,2%.

Inleiding

De Vlaamse sociale partners dragen al vele jaren de boodschap uit dat langer werken maar kan lukken als dit ook haalbaar is voor de betrokkenen en het werk voldoende kwaliteitsvol is. Ze zetten daarom resoluut in op 'werkbaar werk': werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid sinds 2004 de werkbaarheid van de jobs in Vlaanderen in kaart via een grootschalige, driejaarlijkse schriftelijke bevraging. Sinds 2007 wordt ook specifieke aandacht gegeven aan de werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap. Dat zijn werknemers die in de werkbaarheidsenquête aangeven dat ze tijdens hun dagelijkse bezigheden hinder ervaren door een handicap, een langdurige aandoening of een langdurige lichamelijke ziekte.

Werkbaarheid wordt - conform de vermelde beleidsdefinitie - in de monitor geoperationaliseerd aan de hand van vier werkbaarheidsindicatoren: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

De werkbaarheidsmonitor beoordeelt niet enkel in welke mate het werk werkbaar is voor de betrokkenen, maar registreert ook een aantal achterliggende risicofactoren. Daartoe werden zes risico-indicatoren ontwikkeld: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk), autonomie (zelfstandigheid in het werk), ondersteuning door de directe leiding en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Daarnaast levert de werkbaarheidsbevraging ook aanvullende informatie op over de arbeidssituatie en werkbeleving zoals: participatie aan bijscholing, arbeidstijdregelingen, telewerk, woon-werkverkeer, confrontatie met grensoverschrijdend gedrag, ziekteverzuim, verlooptententive, werkonzekerheid en de inschatting van de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd.

Dit rapport brengt - op basis van de databank van de opeenvolgende werkbaarheidsmetingen - de werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap in beeld en is opgedeeld in drie hoofdstukken:

- Het eerste hoofdstuk bekijkt welk aandeel van de werknemers hinder ervaart door een arbeidshandicap en beschrijft de samenstelling van deze werknemersgroep naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssituatie, beroepsgroep en sector;
- Het tweede hoofdstuk gaat in op de werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap. We nemen de kengetallen voor vier werkbaarheidsindicatoren en zes risico-indicatoren onder de loep en tekenen een risicoprofiel uit voor werkstress, welbevinden, leermogelijkheden en werk-privébalans;
- Het derde hoofdstuk inventariseert de aanvullende informatie over de arbeidssituatie en werkbeleving van werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap.

Methodologie Vlaamse Werkbaarheidsmonitor in een notendop

De Vlaamse werkbaarheidsmonitor is een door de Stichting Innovatie & Arbeid ontwikkeld en beheerd meetsysteem, dat de ontwikkelingen in de kwaliteit van de arbeid of werkbaarheid in kaart brengt. Het is gebaseerd op grootschalige, driejaarlijkse (cross-sectionele) surveys bij werknemers en zelfstandige ondernemers op de Vlaamse arbeidsmarkt. Bij de werknemers met een arbeidshandicap, waarover dit rapport gaat, werd de nulmeting uitgevoerd in 2007.

De Vlaamse sociale partners hebben de beleidsnotie *werkbaarheid* concreet gemaakt aan de hand van vier kwaliteitscriteria: werkbaar werk verwijst naar jobs, waarvan je niet overspannen of ziek wordt, die boeiend en motiverend zijn, kansen bieden op blijven/bijleren en voldoende ruimte laten voor gezin en privéleven. De werkbaarheidsmonitor hanteert daarom vier **werkbaarheidsindicatoren**: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privé-balans.

Meettechnisch is voor de operationalisering van de werkbaarheidsindicatoren geopteerd voor **psychometrische schalen**. De argumentatie voor het gebruik van dergelijke meetschalen (in plaats van enkelvoudige vragen) ligt in de meetnauwkeurigheid ervan. Bij de constructie van de vragenlijst werd maximaal aansluiting gezocht bij bestaande, wetenschappelijk gevalideerde instrumenten.

Voor elk van de vier werkbaarheidsdimensies en -indicatoren zijn voor de schaalscores **grenswaarden** ('cut-off points') bepaald die aangeven of de situatie al dan niet (acuut) problematisch is. In de werkbaarheidsmonitor wordt met 'gelede' **kengetallen** gewerkt: naar analogie met de kleurensymboliek van een verkeerslicht, wordt niet enkel een problematische groep afgebakend en becijferd ('oranje knipperlicht' - knelpunt), maar daarbinnen ook een subgroep die als 'acuut problematisch' kan gelabeld worden ('rood alarmsignaal' - acuut knelpunt).

Problematische en acuut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheidsdimensies als volgt benoemd:

- Psychische vermoeidheid: werkstressklachten - burn-outsymptomen
- Welbevinden in het werk: motivatieproblemen - ernstige demotivatie
- Leermogelijkheden: onvoldoende leermogelijkheden - ernstig leerdeficit
- Werk-privé-balans: problemen werk-privé-combinatie - acuut werk-privé-conflict

De **werkbaarheidsgraad** als samengestelde index verwijst naar het percentage werknemers dat een kwaliteitsvolle job heeft/in een niet problematische situatie verkeert/geen knelpunten signaleert voor elk van vier genoemde werkbaarheidsdimensies.

In de werkbaarheidsmonitor wordt ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie, die de werkbaarheid kunnen bedreigen dan wel bevorderen. In de monitor voor werknemers worden zes jobkenmerken via zogenaamde **risico-indicatoren** in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden, taakvariatie (afwisseling in het werk), autonomie (zelfstandigheid in het werk) en ondersteuning door de directe leiding.

Ook bij deze zes risico-indicatoren is de indicering gebaseerd op psychometrische schalen en werden grenzen bepaald die aangeven of de situatie al dan niet (acueel) problematisch is.

De kengetallen voor problematische en acueel-problematische situaties worden voor de onderscheiden risico-indicatoren als volgt benoemd:

- Werkdruk: hoge werkdruk - zeer hoge werkdruk
- Emotionele belasting: emotioneel belastend werk - emotionele overbelasting
- Taakvariatie: routinematig werk - extreem routinematig werk
- Autonomie: gebrek aan autonomie - acueel gebrek aan autonomie
- Ondersteuning door de directe leiding: onvoldoende steun door de directe leiding - negatieve relatie met de directe leiding
- Arbeidsomstandigheden: belastende arbeidsomstandigheden - zeer hoge fysieke belasting

In dit rapport wordt ingezoomd op de **werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap**. In de werkbaarheidsenquête wordt hierover (sinds 2007) de volgende vraag gesteld:

Ervaart u in uw dagelijkse bezigheden (thuis, op uw werkplek, in uw vrije tijd..) hinder door een handicap, een langdurige lichamelijke aandoening of een langdurige lichamelijke ziekte?

- ja, erg
- ja, in zekere mate
- nee

De drie onderscheiden groepen noemen we verder in het rapport 'werknemers met een zware arbeidshandicap', 'werknemers met een beperkte arbeidshandicap' en 'werknemers zonder arbeidshandicap'.

1 Werknemers met een arbeidshandicap: evolutie en socio-demografische kenmerken

In dit hoofdstuk kijken we welk aandeel van de werknemers (dat actief is op de Vlaamse arbeidsmarkt) hinder ervaart door een arbeidshandicap en hoe dat aandeel geëvolueerd is sedert 2007.¹ Voor het meetpunt 2016 beschrijven we de samenstelling van deze werknemersgroep naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssituatie, beroepsgroep en sector.

1.1 Aandeel werknemers met een arbeidshandicap 2007-2016

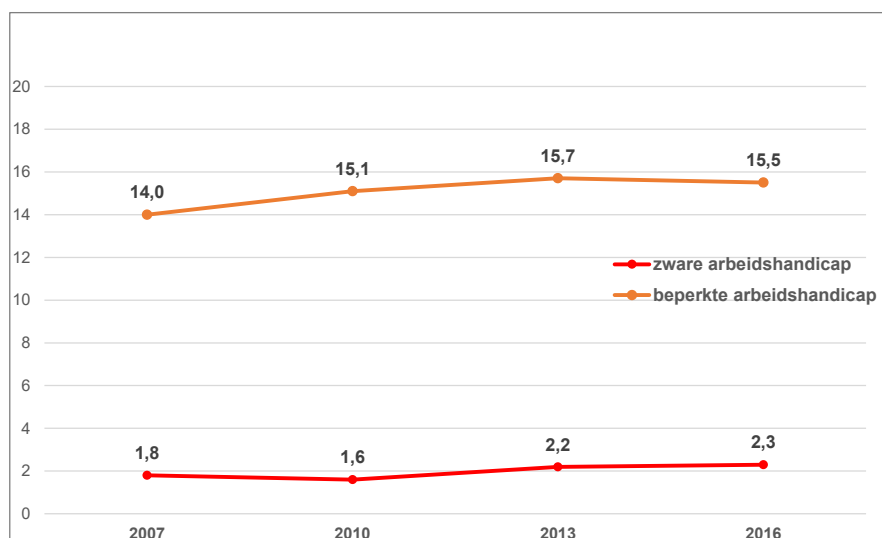
Tussen 2007 en 2016 is het aandeel van de werknemers (zoals geregistreerd op basis van de werkbaarheidssmeting) dat tijdens de dagelijkse bezigheden hindert ervaart door een handicap, een langdurige lichamelijke aandoening of een langdurige lichamelijke ziekte, toegenomen van 15,8% tot 17,8%.

Tabel 1: Aandeel werknemers met/zonder een arbeidshandicap, 2007-2016

	2007	2010	2013	2016
	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	84,2	83,3	82,1	82,2
<i>N</i>	8046	7341	12853	9140
bepaalde arbeidshandicap	14,0	15,1	15,7	15,5
<i>N</i>	1334	1332	2464	1724
zware arbeidshandicap	1,8	1,6	2,2	2,3
<i>N</i>	175	145	342	257

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2007- 2016

Figuur 1: Aandeel werknemers met een (bepaalde of zware) arbeidshandicap, 2007-2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

¹ Belangrijk is hierbij aan te geven dat de populatie van de werkbaarheidsmonitor zich beperkt tot die werknemers die in de vier weken voorafgaand aan de bevraging effectief arbeidsprestaties leverden.

Het aandeel van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is toegenomen van 14% tot 15,5% en het aandeel van de werknemers met een zware arbeidshandicap is gestegen van 1,8% tot 2,3% van de populatie. In absolute cijfers gaat het in 2016 om ongeveer 410.200 werknemers met een arbeidshandicap, waarvan 357.200 met een beperkte arbeidshandicap en 53.000 met een zware arbeidshandicap.

1.2 Werknemers met een arbeidshandicap naar leeftijd en geslacht

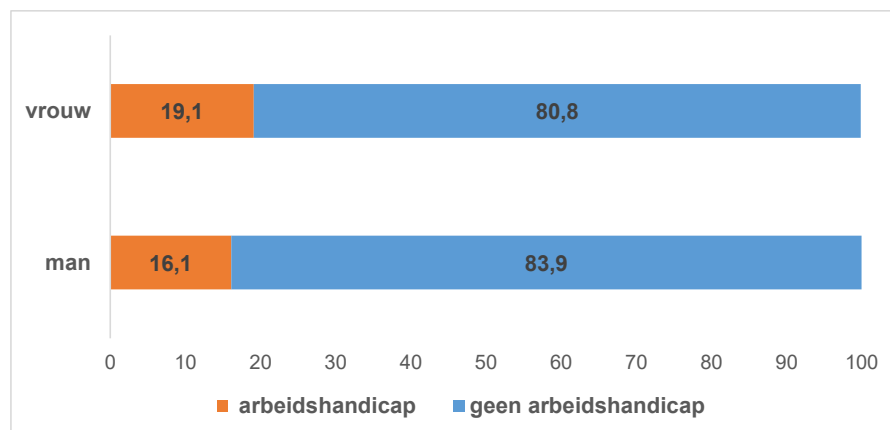
Het aandeel van de werknemers met een arbeidshandicap is iets groter bij de vrouwen (19,1%) dan bij de mannen (16,1%). Bij de vrouwelijke werknemers rapporteert 16,5% een beperkte arbeidshandicap en 2,6% een zware arbeidshandicap. Bij de mannelijke werknemers is dat respectievelijk 14,2% en 1,9%.

Tabel 2: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar leeftijd en geslacht, 2016

Geslacht	zware arbeidshandicap		beperkte arbeidshandicap		geen arbeidshandicap	
	%	%	%	%	N	
man	1,9	14,2	83,9	100,0	4993	
vrouw	2,6	16,5	80,8	100,0	6116	
Leeftijd						
-30	0,8	8,8	90,3	100,0	1688	
30 - 49 jaar	2,4	13,1	84,5	100,0	5601	
50+	2,9	21,9	75,2	100,0	3824	

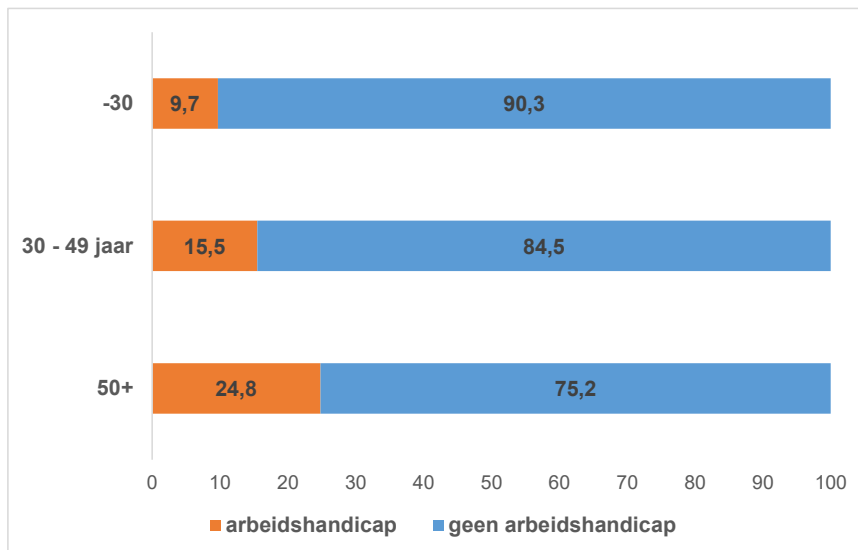
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Figuur 2: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar geslacht, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Figuur 3: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar leeftijd, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Naar leeftijd zien we dat het aandeel werknemers met een arbeidshandicap toeneemt van 9,7% bij de min-dertigers, over 15,5% bij de leeftijdsgroep 30 tot 49 jaar, tot bijna een kwart (24,8%) bij de vijftigplussers. Het aandeel met een beperkte arbeidshandicap bedraagt 8,8% bij de min-dertigers en neemt toe tot 21,9% bij de vijftigplussers. Het aandeel met een zware arbeidshandicap stijgt van 0,8% bij de min-dertigers tot 2,9% bij de vijftigplussers.

1.3 Werknemers met een arbeidshandicap naar scholingsniveau en gezinssituatie

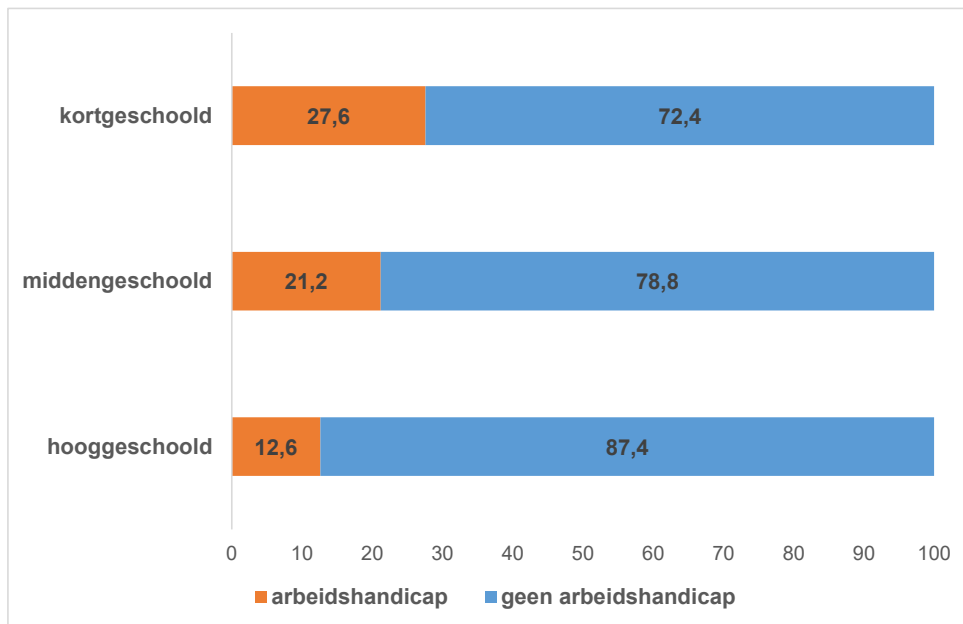
Van de hooggeschoolde werknemers geeft 12,6% aan hinder te ondervinden door een arbeidshandicap. Bij de kortgeschoolde werknemers is dat aandeel meer dan dubbel zo groot (27,6%) en bij de middengeschoolde werknemers gaat het om 21,2%. Dat het aandeel werknemers met een arbeidshandicap veel lager is bij hooggeschoolden hangt voor een deel samen met het feit dat het aandeel 50+ers binnen die groep veel kleiner is. Van de hooggeschoolden is 28,1% vijftig jaar of ouder terwijl dat bij de middengeschoolden 33,6% en bij de kortgeschoolden 56,4% is.

Tabel 3: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar scholingsniveau en gezinssituatie, 2016

	zware arbeidshandicap		beperkte arbeidshandicap		geen arbeidshandicap	
	%	N	%	N	%	N
Hoogste diploma of getuigschrift						
kortgeschoold	4,2	1734	23,4	952	72,4	2912
middengeschoold	2,8	3659	18,4	733	78,8	3159
hooggeschoold	1,4	5669	11,1	445	87,4	3484
Gezinssituatie						
alleenstaand zonder kinderen	2,9	1868	14,5	921	82,7	5251
alleenstaand met kinderen	3,5	602	17,9	291	78,6	1263
samen met partner en kinderen	2,2	2962	17,4	219	80,4	3661
samen met partner, geen kinderen	2,0	5592	14,5	231	83,4	3130

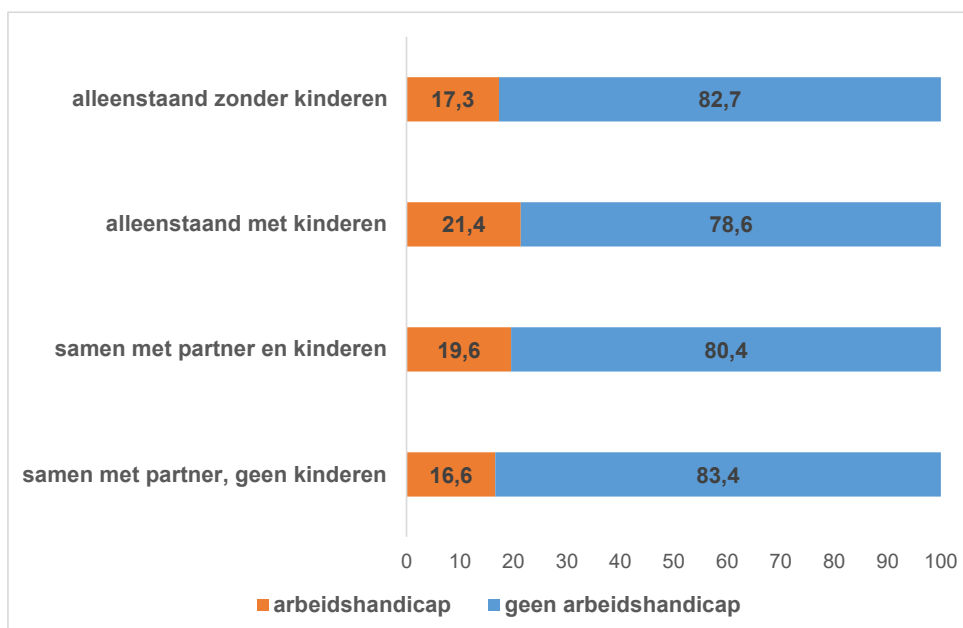
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Figuur 4: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar scholingsniveau, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Figuur 5: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar gezinssituatie, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Het aandeel werknemers met een arbeidshandicap is lager bij de gezinstypes zonder kinderen (17,3% bij alleenstaanden zonder kinderen en 16,6% bij samenwonenden zonder kinderen) dan bij gezinstypes met kinderen (21,4% bij alleenstaanden met kinderen en 19,6% bij samenwonenden met kinderen). Ook hier speelt de leeftijd wellicht ook een rol gezien het aandeel 50+ers ook een stuk kleiner is bij de twee gezinstypes zonder kinderen (27,5%) dan bij deze met kinderen (48,6%).

1.4 Werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep en sector.

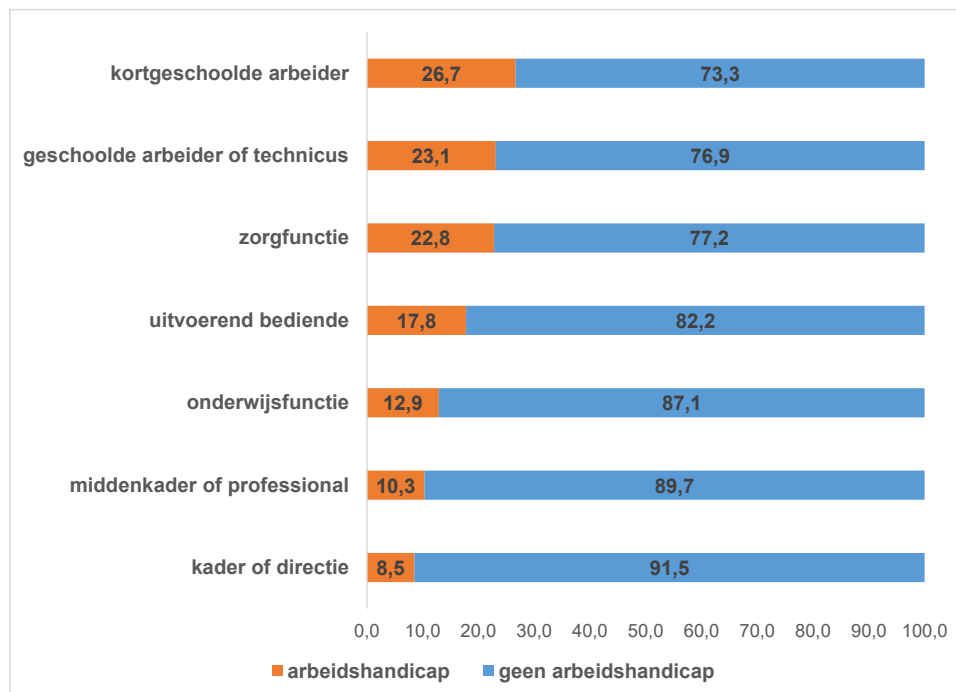
Het percentage werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap ligt het hoogst bij de kortgeschoolde arbeiders. Van deze werknemers rapporteert 4,2% 'in erge mate' en 22,4% 'in zekere mate' hinder te ervaren door een arbeidshandicap of langdurige aandoening/ziekte. Ook bij de geschoolde arbeiders/technici en zorgmedewerkers ligt het aandeel werknemers met een arbeidshandicap hoger dan gemiddeld. Het gaat om respectievelijk 23,1% en 22,8% versus 17,8% gemiddeld. Het aandeel met een arbeidshandicap ligt een stuk lager bij onderwijskrachten (12,9%), middenkader/professionals (10,3%) en kader-en directieleden (8,5%).

Tabel 4: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep, 2016

Type job	zware arbeidshandicap		beperkte arbeidshandicap		geen arbeidshandicap	
	%	%	%	%	%	N
kortgeschoolde arbeider	4,2	22,4	73,3	100,0	1319	
geschoolde arbeider of technicus	2,9	20,2	76,9	100,0	1459	
uitvoerend bediende	2,7	15,1	82,2	100,0	3129	
zorgfunctie	2,3	20,5	77,2	100,0	1281	
onderwijsfunctie	1,4	11,5	87,1	100,0	1089	
middenkader of professional	1,1	9,2	89,7	100,0	1973	
kader of directie	0,5	8,0	91,5	100,0	636	

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Figuur 6: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Het aandeel van de werknemers dat 'in erge' mate hinder ondervindt door een arbeidshandicap of langdurige aandoening/ziekte (zware arbeidshandicap) is het grootst in gezondheids- en welzijnszorg (3%), de voedingssector (2,7%) en de metaalsector (2,7%). Het aandeel van de

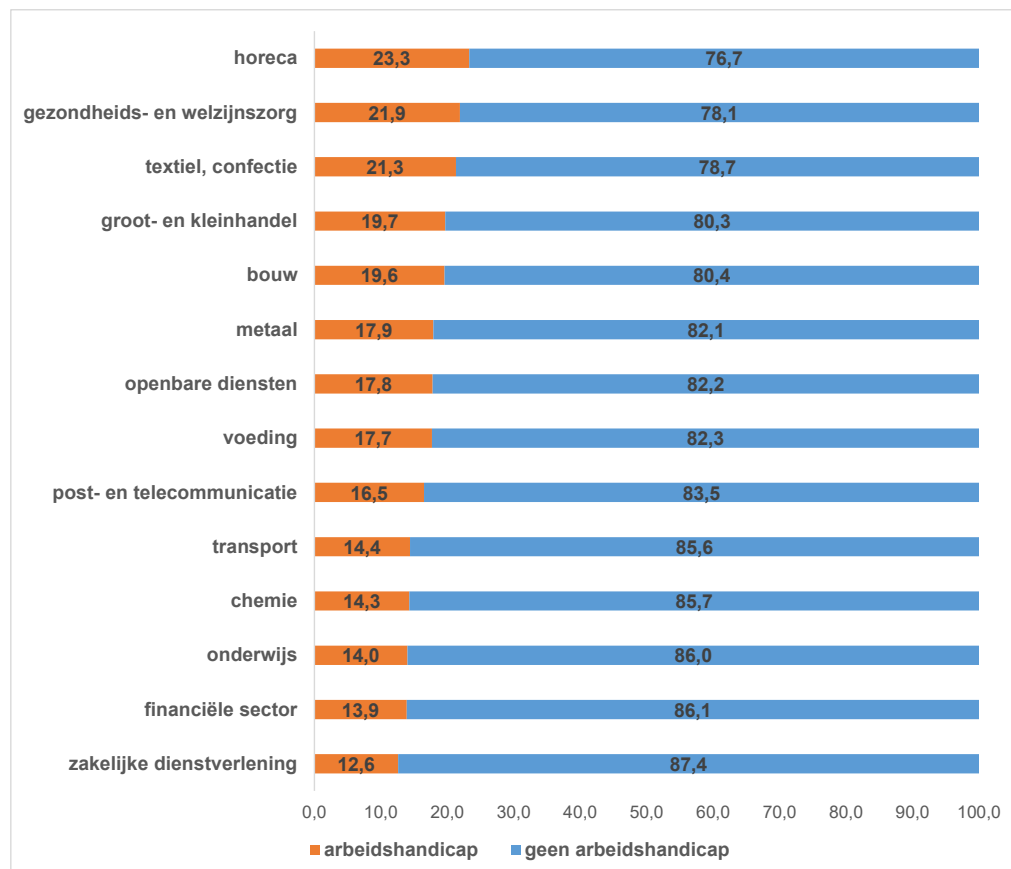
werknemers dat 'in zekere mate' hinder ondervindt door een arbeidshandicap of langdurige aandoening/ziekte (beperkte arbeidshandicap) is het grootst in de horeca (22,6%), de textiel- en confectiesector (19,7%) en de gezondheids- en welzijnszorg (18,9%).

Tabel 5: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar sector, 2016

Type job	%			%	N
	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap		
textiel, confectie	1,6	19,7	78,7	100,0	122
metaal	2,7	15,2	82,1	100,0	782
bouw	2,1	17,5	80,4	100,0	570
voeding	2,7	15,1	82,3	100,0	299
groot- en kleinhandel	2,5	17,2	80,3	100,0	496
chemie	1,6	12,7	85,7	100,0	763
horeca	0,8	22,6	76,7	100,0	133
zakelijke dienstverlening	0,3	12,3	87,4	100,0	628
transport	2,1	12,3	85,6	100,0	382
post- en telecommunicatie	2,4	14,2	83,5	100,0	254
financiële sector	2,3	11,6	86,1	100,0	431
openbare diensten	2,1	15,7	82,2	100,0	1298
gezondheids- en welzijnszorg	3,0	18,9	78,1	100,0	2065
onderwijs	1,6	12,4	86,0	100,0	1359

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

Figuur 7: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar sector, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2016

2 Werkbaarheidsprofiel van werknemers met een arbeidshandicap

In dit hoofdstuk nemen we de werkbaarheidssituatie van werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap onder de loep en vergelijken deze met hun collega's die geen hinder ondervinden door een arbeidshandicap of langdurige ziekte/aandoening. We kijken hoe de werkbaarheidsgraad het afgelopen decennium geëvolueerd is en nemen de kengetallen voor vier werkbaarheidsknelpunten en zes werkbaarheidsrisico's onder de loep. We ronden het hoofdstuk af met het uittekenen van een riscoprofiel (voor werknemers met een arbeidshandicap) voor werkstressklachten, motivatieproblemen, onvoldoende leermogelijkheden en een problematische werk-privécombinatie.

2.1 De evolutie van de werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap

De notie 'werkbaarheid' wordt in de werkbaarheidsmonitor geconcretiseerd aan de hand van vier kwaliteitscriteria: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans. De werkbaarheidsgraad verwijst naar het percentage werknemers dat een kwaliteitsvolle job heeft en bijgevolg geen knelpunten signaleert voor alle vier genoemde werkbaarheidscriteria.

Het percentage werkbare jobs ligt beduidend lager bij de werknemers met een arbeidshandicap (tabel 6). In 2016 heeft 21,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 36,2% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 54,7% van de werknemers zonder arbeidshandicap, een werkbare job. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap noteren we geen significante verschuivingen tussen 2007 en 2010. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap zien we een significante terugval van de werkbaarheidsgraad van 41,3% in 2013 tot 36,2% in 2016. De werkbaarheidsvergelijking van 2016 met de nulmeting 2007 toont voor de werknemers met een arbeidshandicap geen significant verschil. Dat is wel het geval voor de werknemers zonder arbeidshandicap waar een significante daling genoteerd wordt.

Figuur 7 brengt de werkbaarheidsevolutie tussen 2007 en 2016 van werknemers met een beperkte arbeidshandicap en werknemers met een zware arbeidshandicap, visueel in beeld.

Tabel 6: Evolutie van de werkbaarheidsgraad bij werknemers met en zonder een (zware of beperkte) arbeidshandicap op de Vlaamse arbeidsmarkt

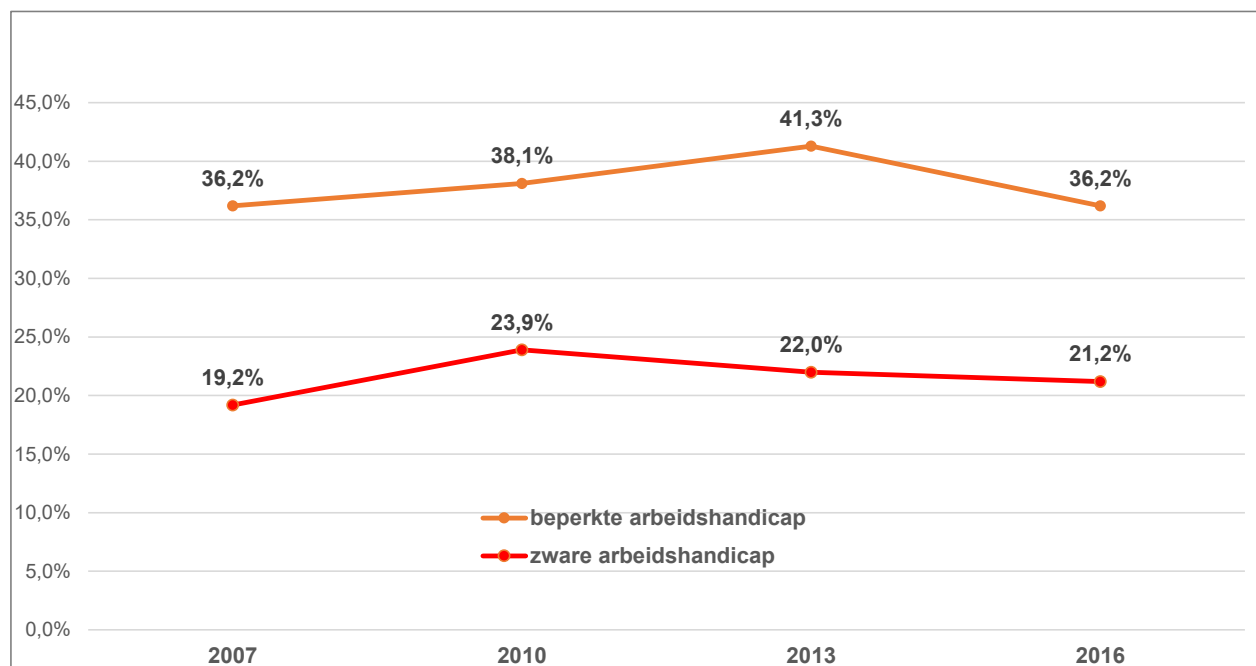
		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap		57,8	57,9	58,1	54,7
	N	7 237	6 586	12 236	8 726
beperkte arbeidshandicap		36,2	38,1	41,3	36,2
	N	1 185	1 199	2 327	1 623
zware arbeidshandicap		19,2	23,9	22,0	21,2
	N	156	134	322	241

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) stijging/daling van de werkbaarheidsgraad ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) stijging/daling van de werkbaarheidsgraad bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.

Figuur 7: Evolutie van de werkbaarheidsgraad 2007-2016 bij werknemers met een beperkte en werknemers met een zware arbeidshandicap

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

2.2 Werkbaarheidsknelpunten bij werknemers met een arbeidshandicap

In dit deel nemen we de (evolutie in de) kengetallen voor de vier werkbaarheidsindicatoren (werkstress, motivatie, leermogelijkheden, werk-privébalans) onder de loep voor de werknemers met een beperkte of zware arbeidshandicap. Het is duidelijk (tabellen 7 tot 10) dat werknemers met een arbeidshandicap, veel meer dan anderen, geconfronteerd worden met werkbaarheidsknelpunten (werkstressproblemen, motivatieproblemen, onvoldoende leermogelijkheden, problemen werk-privécombinatie) in hun job.

2.2.1 Werkstress en burnout

In 2016 worden 49,2% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 64% van de werknemers met een zware arbeidshandicap geconfronteerd met werkstressproblemen. Bij respectievelijk 19,1% en 34% is er sprake van burn-outsymptomen. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is het aandeel met werkstressproblemen en burn-outsymptomen significant toegenomen ten opzichte van 2013.

Tabel 7: Evolutie 2007-2016 van het aandeel met werkstressproblemen en burn-outsymptomen bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 werkstressproblemen	25,2	26,4	25,8	30,5
	 symptomen burn-out	7,8	7,8	8,0	10,5
	N	7 970	7 255	12 740	8 964
beperkte arbeidshandicap	 werkstressproblemen	45,9	45,1	42,4	49,2
	 symptomen burn-out	18,0	16,1	15,5	19,1
	N	1 320	1 314	2 433	1 688
zware arbeidshandicap	 werkstressproblemen	64,5	63,8	62,9	64,0
	 symptomen burn-out	30,2	31,2	30,0	34,0
	N	172	141	340	247

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

2.2.2 Motivatie

In 2016 signaleren 26,6% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 37,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap motivatieproblemen. Bij respectievelijk 13,5% en 19,8% is er sprake van ernstige demotivatie. Tussen de opeenvolgende metingen en over de volledige meetperiode 2007-2016 registreren we bij deze werknemers geen significante verschuivingen op het vlak van motivatie.

Tabel 8: Evolutie 2007-2016 van het aandeel met (ernstige) motivatieproblemen bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 motivatieproblemen	16,0	14,6	16,4	17,9
	 ernstige demotivatie	6,5	6,2	6,9	7,2
	N	7 983	7 266	12 770	8 987
beperkte arbeidshandicap	 motivatieproblemen	28,1	25,3	24,2	26,6
	 ernstige demotivatie	13,4	12,6	12,6	13,5
	N	1 316	1 309	2 438	1 668
zware arbeidshandicap	 motivatieproblemen	39,9	41,3	36,7	37,1
	 ernstige demotivatie	22,0	21,7	20,9	19,8
	N	173	143	335	248

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

2.2.3 Leermogelijkheden

In 2016 heeft 26,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap af te rekenen met onvoldoende leermogelijkheden en bij 11,5% is er sprake van een ernstig leerdeficit. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap gaat het om respectievelijk 35,3% en 13,7%. Ten opzichte van 2007 is er een significante vooruitgang voor de leermogelijkheden voor de werknemers met een zware arbeidshandicap. Dat is niet het geval voor de werknemers met een beperkte arbeidshandicap. Bij deze werknemers is het aandeel met een ernstig leerdeficit in 2016 significant toegenomen ten opzichte van het vorig meetpunt (2013).

Tabel 9: Evolutie 2007-2016 van het aandeel met onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 onvoldoende leermogelijkheden	17,7	16,3	15,9	15,3
	 ernstig leerdeficit	6,3	5,6	5,5	4,8
	N	7 371	6 703	12 423	8 947
beperkte arbeidshandicap	 onvoldoende leermogelijkheden	29,2	26,8	25,9	26,4
	 ernstig leerdeficit	12,2	10,4	8,9	11,5
	N	1 207	1 224	2 380	1 671
zware arbeidshandicap	 onvoldoende leermogelijkheden	46,3	39,0	34,6	35,3
	 ernstig leerdeficit	19,4	18,4	16,6	13,7
	N	160	136	332	255

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

2.2.4 Werk-privébalans

In 2016 hebben 15,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 29,3% van de werknemers met een zware arbeidshandicap problemen met de werk-privécombinatie. Voor respectievelijk 4,5% en 10,2% zijn die problemen acuut. Tussen de opeenvolgende metingen en over de volledige meetperiode 2007-2016 registreren we bij deze werknemers geen significante verschuivingen in het aandeel dat kampt met een (acuut) onevenwicht in de werk-privébalans.

Tabel 10: Evolutie 2007-2016 van het aandeel met een (acuut) problematische werk-privébalans bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 problemen werk-privé-combinatie	9,5	9,6	9,8	11,1
	 acuut werk-privé-conflict	2,1	2,1	2,3	2,7
	N	8 012	7 307	12 778	8 993
beperkte arbeidshandicap	 problemen werk-privé-combinatie	16,8	14,4	13,8	15,8
	 acuut werk-privé-conflict	3,8	3,1	3,7	4,5
	N	1 328	1 323	2 453	1 695
zware arbeidshandicap	 problemen werk-privé-combinatie	24,3	27,8	27,2	29,3
	 acuut werk-privé-conflict	8,1	7,6	11,8	10,2
	N	173	144	338	246

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- Cijfers in het groen/rood wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercentageerd op de totale deelpopulatie.

2.3 Determinanten van werkbaarheidsknelpunten bij werknemers met een arbeidshandicap

Omdat het vanuit beleidsoogpunt ook relevant is om de werkbaarheid van jobs oorzakelijk te kunnen duiden (wat maakt werk werkbaar of onwerkbaar?), wordt in de werkbaarheidsmonitor ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie die de kwaliteit van jobs bedreigen dan wel bevorderen. In de werkbaarheidsmonitor worden zes kenmerken via zogenaamde risico-indicatoren in kaart gebracht: de werkdruk, de emotionele belasting, taakvariatie of afwisseling in het werk, autonomie of zelfstandigheid in het werk, de ondersteuning door de directe leiding en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden. Hieronder nemen we de (evolutie in de) kengetallen voor deze zes risico-indicatoren onder de loep.

2.3.1 Werkdruk

Voor 42,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 48,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, is de werkdruk in 2016 hoog. Bij respectievelijk 21,3% en 32% is er sprake van zeer hoge werkdruk. Ten opzichte van 2013 is het aandeel met een zeer hoge werkdruk bij beide groepen zeer sterk toegenomen. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap registreren we ook een toename (van 34,7% tot 42,8%) van het aandeel dat met een hoge werkdruk geconfronteerd wordt.

Tabel 11: Evolutie 2007-2016 van het aandeel met een (acuut) problematische werk-privébalans bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 hoge werkdruk	28,9	29,4	27,6	35,4
	 zeer hoge werkdruk	11,2	11,3	10,1	14,9
N		7 385	6 713	12 456	8 959
beperkte arbeidshandicap	 hoge werkdruk	39,6	38,2	34,7	42,8
	 zeer hoge werkdruk	18,4	16,4	14,9	21,3
N		1 208	1 224	2 380	1 669
zware arbeidshandicap	 hoge werkdruk	46,8	46,0	43,7	48,2
	 zeer hoge werkdruk	27,2	25,5	22,9	32,0
N		158	137	332	246

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercentageerd op de totale deelpopulatie.

2.3.2 Emotionele belasting

In 2016 hebben 25,5% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 31,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, emotioneel belastend werk. Bij respectievelijk 5,3% en 9,8% is er sprake van emotionele overbelasting. Tussen de opeenvolgende metingen en over de volledige meetperiode 2007-2016 registreren we bij de werknemers met een zware arbeidshandicap geen significante verschuivingen. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap zien we dat de verbetering die in 2013 geregistreerd werd (een daling van 25,7% tot 22,7% van het aandeel met emotioneel belastend werk), in 2016 terug teniet gedaan wordt.

Tabel 12: Evolutie 2007-2016 van het aandeel met een emotioneel belastend werk bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 emotioneel belastend werk	17,9	19,0	19,2	22,4
	 emotionele overbelasting	3,9	3,6	3,7	4,8
N		7 375	6 716	12 442	8 952
beperkte arbeidshandicap	 emotioneel belastend werk	26,0	25,7	22,7	25,5
	 emotionele overbelasting	5,7	6,3	5,0	5,3
N		1 204	1 218	2 382	1 668
zware arbeidshandicap	 emotioneel belastend werk	30,2	35,3	27,8	31,1
	 emotionele overbelasting	11,3	7,4	7,6	9,8
N		159	136	331	254

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercentageerd op de totale deelpopulatie.

2.3.3 Taakvariatie

In 2016 hebben 31,5% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 44,3% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, routinematig werk. Bij respectievelijk 14,9% en 20,6% is er sprake van extreem routinematig werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is het aandeel met extreem routinematig werk tussen 2013 en 2016 significant toegenomen van 12,3% tot 14,9%. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap stijgt het aandeel met routinematig werk in die periode met tien procentpunt van 34,3% tot 44,3%.

Tabel 13: Evolutie 2007-2016 van het aandeel met (extreem) routinematig werk bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 routinematig werk	22,3	21,7	22,2	22,0
	 extreem routinematig werk	9,8	9,6	9,7	9,4
	N	7 385	6 716	12 458	8 951
beperkte arbeidshandicap	 routinematig werk	29,3	27,3	29,4	31,5
	 extreem routinematig werk	14,1	14,1	12,3	14,9
	N	1 204	1 217	2 368	1 670
zware arbeidshandicap	 routinematig werk	38,6	35,8	34,3	44,3
	 extreem routinematig werk	18,4	20,4	18,4	20,6
	N	158	137	332	253

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

2.3.4 Autonomie

In 2016 worden 27,1% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 30,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, geconfronteerd met een gebrek aan autonomie in het werk. Voor respectievelijk 10% en 14,6% is er sprake van een acuut gebrek aan autonomie. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is het aandeel met een gebrek aan autonomie tussen 2007 en 2016 significant gedaald van 40,6% tot 30,4% en is het aandeel met een acuut gebrek aan autonomie significant gedaald van 22,5% tot 14,6%.

Tabel 14: Evolutie 2007-2016 van het aandeel met onvoldoende autonomie bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 gebrek aan autonomie	18,3	17,7	17,3	17,5
	 acuut gebrek aan autonomie	6,4	5,4	5,8	5,3
	N	7 370	6 711	12 424	8 936
beperkte arbeidshandicap	 gebrek aan autonomie	29,2	28,0	26,0	27,1
	 acuut gebrek aan autonomie	12,3	12,2	8,7	10,0
	N	1 204	1 216	2 382	1 668
zware arbeidshandicap	 gebrek aan autonomie	40,6	32,6	30,9	30,4
	 acuut gebrek aan autonomie	22,5	14,1	11,8	14,6
	N	160	135	330	253

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

2.3.5 Ondersteuning door de directe leiding

In 2016 krijgen 19,2% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 27,8% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, onvoldoende steun van de directe leiding. Bij respectievelijk 7,8% en 11% is er sprake van een negatieve relatie met de directe leiding. Bij de werknemers met een beperkte handicap is het percentage dat onvoldoende steun krijgt van de leiding tussen 2007 en 2016 significant gedaald van 23,4% tot 19,2%. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap registreren we tussen de opeenvolgende metingen en over de volledige meetperiode 2007-2016 geen significante verschuivingen.

Tabel 15: Evolutie 2007-2016 van het aandeel dat met onvoldoende steun vanuit/negatieve relatie met de directe leiding geconfronteerd wordt, bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 onvoldoende steun leiding	14,6	13,4	12,9	13,0
	 negatieve relatie met leiding	5,5	4,6	4,6	4,3
N		7 369	6 719	12 436	8 944
beperkte arbeidshandicap	 onvoldoende steun leiding	23,4	21,1	20,6	19,2
	 negatieve relatie met leiding	9,9	8,6	8,4	7,8
N		1 207	1 222	2 379	1 669
zware arbeidshandicap	 onvoldoende steun leiding	30,6	29,2	26,5	27,8
	 negatieve relatie met leiding	15,0	16,1	11,7	11,0
N		160	137	332	255

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

2.3.6 Arbeidsomstandigheden

In 2016 worden 27,9% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 32,7% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden. Bij respectievelijk 11,8% en 15,7% is er sprake van een zeer hoge fysieke belasting. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is het aandeel met belastende arbeidsomstandigheden tussen 2013 en 2016 significant toegenomen van 22,5% tot 27,9% (nadat de situatie tussen 2010 en 2013 verbeterd was). Ook het aandeel met een zeer hoge fysieke belasting nam in die periode significant toe (van 8,1% tot 11,8%) bij deze werknemers.

Tabel 16: Evolutie 2007-2016 van het aandeel dat met belastende arbeidsomstandigheden geconfronteerd wordt, bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016
		%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 belastende arbeidsomstandigheden	11,0	10,1	10,5	11,9
	 zeer hoge fysieke belasting	4,0	3,1	3,5	4,3
N		7 855	7 211	12 665	9 033
beperkte arbeidshandicap	 belastende arbeidsomstandigheden	27,5	25,7	22,5	27,9
	 zeer hoge fysieke belasting	11,3	9,6	8,1	11,8
N		1 298	1 301	2 427	1 698
zware arbeidshandicap	 belastende arbeidsomstandigheden	33,1	33,8	30,0	32,7
	 zeer hoge fysieke belasting	21,7	16,5	14,1	15,7
N		166	139	340	254

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2016

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2016.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

2.4 Risicoprofiel voor werknemers met een arbeidshandicap

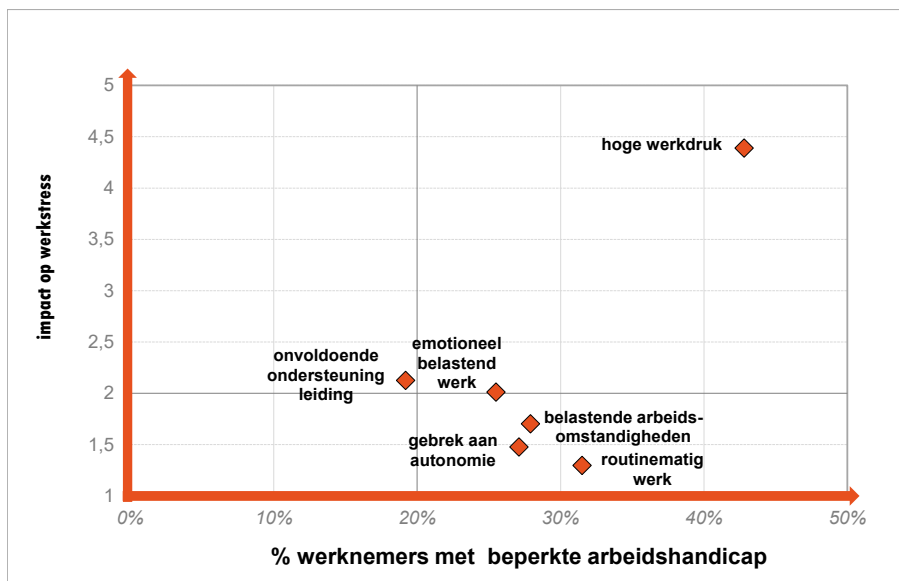
In dit onderdeel tekenen we voor de werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap een risicoprofiel uit voor werkstressklachten, motivatieproblemen, onvoldoende leermogelijkheden en een problematische werk-privébalans. Voor elk werkbaarheidsknelpunt gaan we na hoe ernstig de verschillende werkbaarheidsrisico's zijn. Hiervoor combineren we twee elementen. Op de x-as van elke figuur is aangegeven welk percentage zich in een problematische situatie bevindt voor elk van de zes werkbaarheidsrisico's (cfr. tabellen 11 tot 16). Op de y-as wordt aangegeven hoe sterk het effect is van elk risico ten aanzien van het werkbaarheidsknelpunt.² Voor elk werkbaarheidsknelpunt geven we telkens een risicoprofiel voor zowel de werknemers met een beperkte, als werknemers met een zware arbeidshandicap.

² De waarden op de y-as (sterkte van het effect) zijn odds ratio's uit de multivariate analyse die gedocumenteerd is in het rapport 'Wat maakt werk werkbaar' (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2017b).

2.4.1 Risicoprofiel voor werkstress

Werkstress kan uiteraard allerlei oorzaken hebben. Vaak is het werk niet goed georganiseerd, verloopt communicatie niet vlot of ontstaan er problemen doordat leidinggevenden hun personeel niet goed aansturen. In figuren 8 en 9 wordt de 'ernstgraad' van zes werkstressrisico's in de arbeidssituatie geïllustreerd voor werknemers met een beperkte en werknemers met een zware arbeidshandicap.

Figuur 8: Risicoprofiel voor werkstressproblemen bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2016

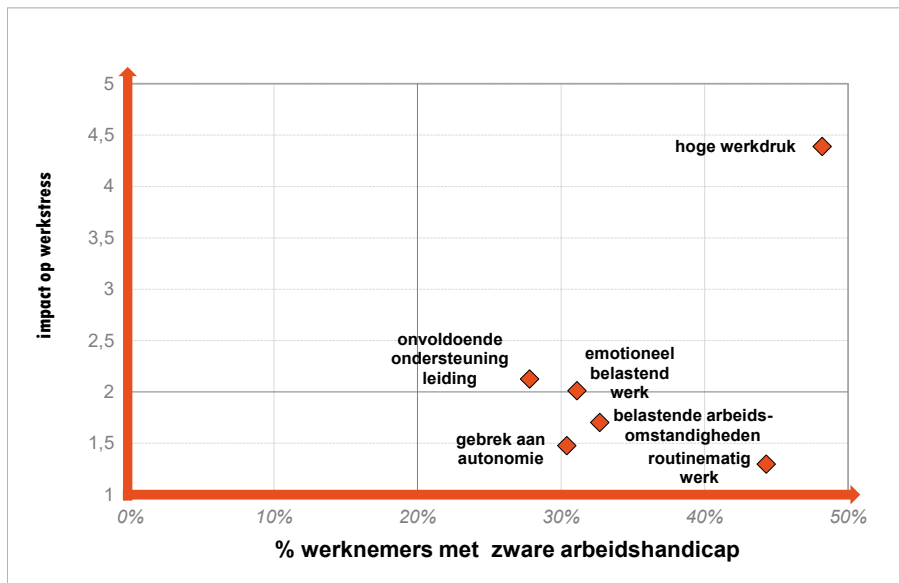
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

Leeswijzer figuren 8 en 9:

De figuren verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van werkstressproblemen bij werknemers met een arbeidshandicap. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressie-analyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (ruim verviervoudiging van de kansverhouding werkstress/geen werkstress) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van werkstress dan een gebrek aan autonomie in het werk (de kansverhouding werkstress/geen werkstress verhoogt met factor anderhalf).
2. Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er meer werknemers die met een hoge werkdruk dan met onvoldoende ondersteuning door de directe leiding worden geconfronteerd.

Figuur 9: Risicoprofiel voor werkstressproblemen bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

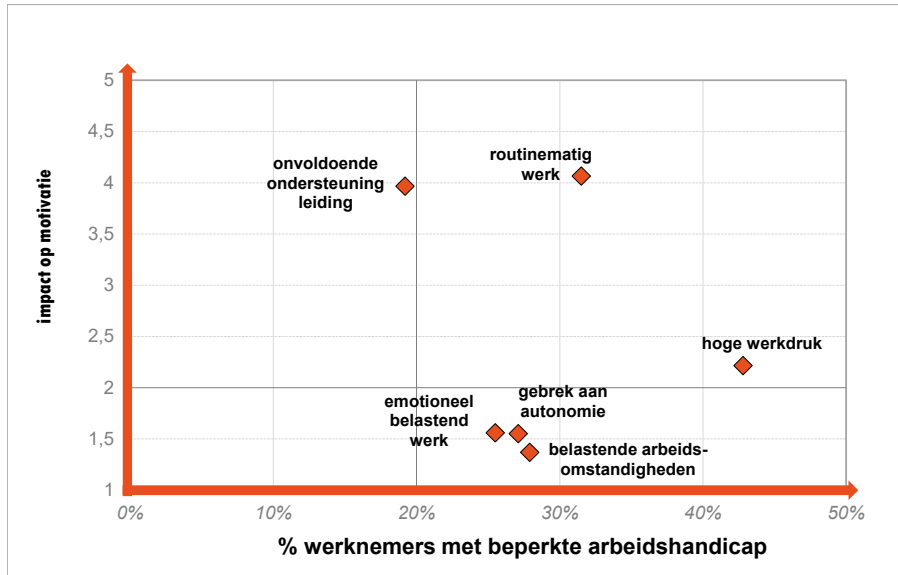
Werkdruk vormt duidelijk de meest ernstige risicofactor voor werkstress bij werknemers met een arbeidshandicap. Hoge werkdruk komt niet alleen vaak voor, maar verhoogt ook aanzienlijk de kans op werkstressproblemen (een verviervoudiging van de kansverhouding). 42,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 48,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap worden met een hoge werkdruk geconfronteerd in hun job.

Ook een gebrek aan ondersteuning door de directe leiding en de emotionele werkbelasting manifesteren zich als een relevant risico (verdubbeling van de kansverhouding werkstress/geen werkstress). Van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap ervaart 19,2% onvoldoende ondersteuning door de directe leiding en heeft 25,5% emotioneel belastend werk. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat respectievelijk 27,8% en 31,1%.

2.4.2 Risicoprofiel voor motivatieproblemen

In figuren 10 en 11 wordt de 'ernstgraad' van zes motivatierisico's in de arbeidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap geïllustreerd.

Figuur 10: Risicoprofiel voor motivatieproblemen bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2016

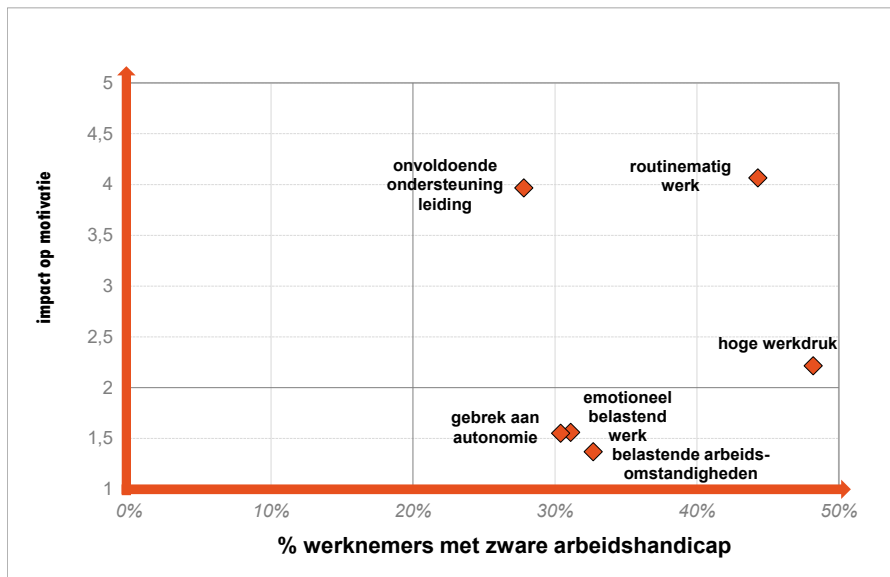
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

Leeswijzer figuren 10 en 11:

De figuren verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van motivatieproblemen bij werknemers met een arbeidshandicap. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressie-analyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormen routinematig werk en onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding (verviervoudiging van de kansverhouding motivatieproblemen/geen motivatieproblemen) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van motivatieproblemen dan fysiek belastende arbeidsomstandigheden (de toename van de kansverhouding motivatieproblemen/geen motivatieproblemen verhoogt met een factor kleiner dan anderhalf).
2. Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er duidelijk meer werknemers die met routinematig werk dan met onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding worden geconfronteerd.

Figuur 11: Risicoprofiel voor motivatieproblemen bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

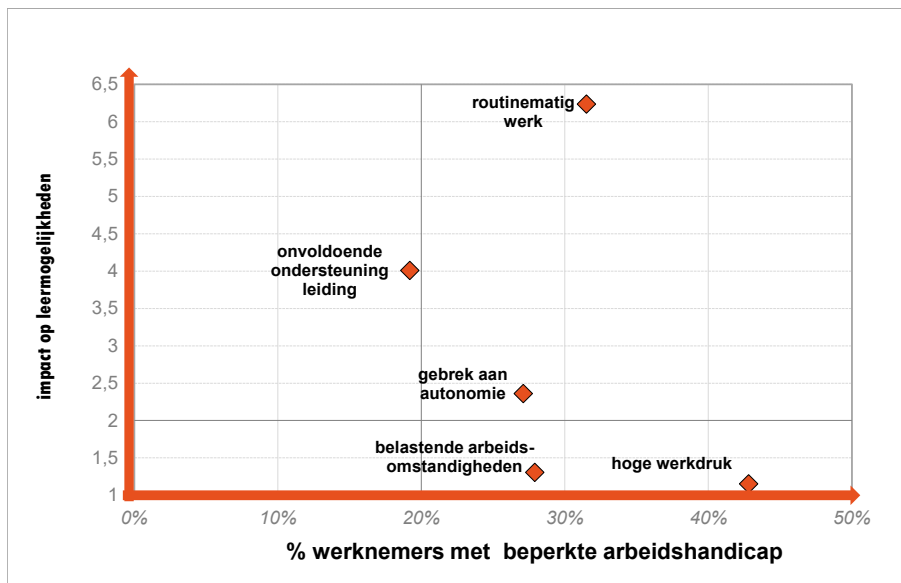
Routinematig werk en een gebrekkige ondersteuning door de directe leiding halen het motivatiepeil sterk naar beneden (verviervoudiging van de kansverhouding motivatieproblemen/geen motivatieproblemen). Van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap ervaart 19,2% onvoldoende ondersteuning door de directe leiding en heeft 31,5% routinematig werk. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat respectievelijk 27,8% en 44,3%. Omwille van de impact (verdubbeling van het risico) en van het groot aantal betrokken werknemers (meer dan vier op de tien) is ook hoge werkdruk een relevante risicofactor voor het motivatievraagstuk. Gevarieerd werk en een adequate ondersteuning door de directe leiding zijn noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarden om werknemers te motiveren en betrokken te houden. Wanneer de prestatiedruk bepaalde grenzen overschrijdt, heeft dat een negatieve impact op de motivatie.

2.4.3 Risicoprofiel voor leermogelijkheden

In figuren 12 en 13 wordt de 'ernstgraad' van de vijf risicofactoren voor het ontstaan van een leerdeficit bij werknemers met een arbeidshandicap in beeld gebracht.

Routinematig verhoogt in sterke mate (verzesvoudiging van de kansverhouding) het risico op problemen op het vlak van leermogelijkheden. Van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap heeft 31,5% routinematig werk. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat 44,3%. Ook het gebrek aan ondersteuning door de directe leiding (verviervoudiging van de kansverhouding) en onvoldoende zelfstandigheid of autonomie in het werk (meer dan een verdubbeling van de kansverhouding) verhogen in sterke mate het risico op een leerdeficit.

Figuur 12: Risicoprofiel voor onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2016

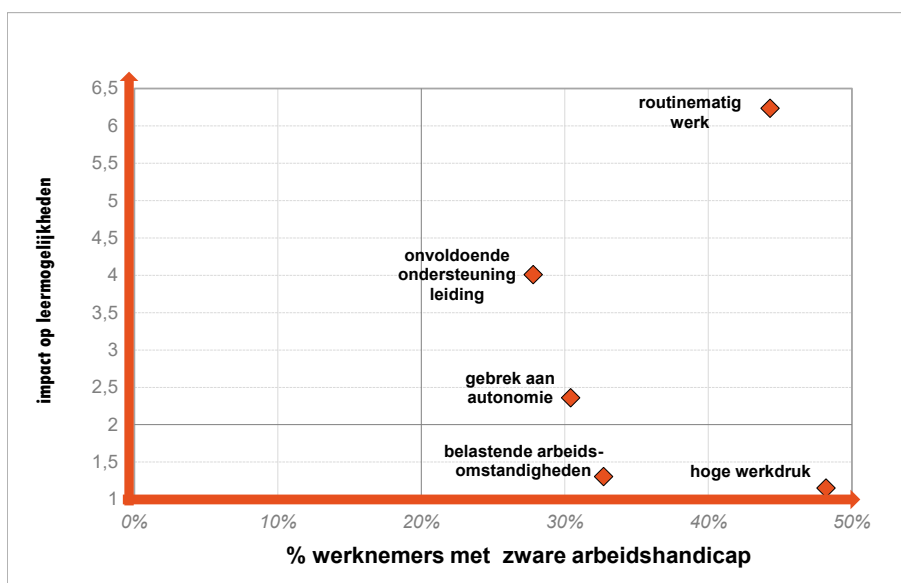
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

Leeswijzer figuren 12 en 13:

De figuren verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van een deficit op het vlak van leermogelijkheden bij werknemers met een arbeidshandicap. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressie-analyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt routinematig werk (ruim verzesvoudiging van de kansverhouding onvoldoende leermogelijkheden/voldoende leermogelijkheden) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van een leerdeficit dan een hoge werkdruk (de kansverhouding onvoldoende leermogelijkheden/voldoende leermogelijkheden verhoogt met een factor 1,15).
2. Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er beduidend meer werknemers die met routinematig werk dan met onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding worden geconfronteerd..

Figuur 13: Risicoprofiel voor onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

2.4.4 Risicoprofiel voor werk-privébalans

Figuren 14 en 15 brengen de relevantie van vijf risicofactoren voor een problematische werk-privébalans bij werknemers met een arbeidshandicap in beeld.

De belangrijkste risicofactor voor de werk-privébalans is de hoge werkdruk (verviervoudiging van de kansverhouding). 42,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 48,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap worden met een hoge werkdruk geconfronteerd in hun job. Ook de emotionele belasting en het gebrek aan voldoende ondersteuning door de directe leiding hebben een sterk risicoverhogend effect (een verhoging van de kansverhouding met respectievelijk een factor 2,4 en 1,9).

Figuur 14: Risicoprofiel voor problemen met de werk-privécombinatie bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2016

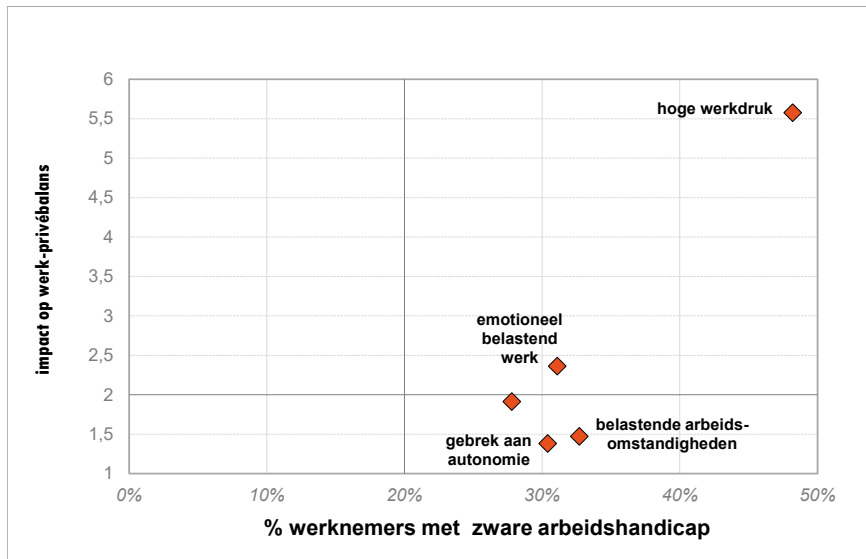
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

Leeswijzer figuren 14 en 15:

De figuren verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van problemen met de werk-privécombinatie bij werknemers met een arbeidshandicap. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressie-analyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (ruim verviervoudiging van de kansverhouding problemen met de werk-privé-combinatie/haalbare werk-privé-combinatie) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van een problematische werk-privébalans dan een gebrek aan autonomie (de kansverhouding problemen met de werk-privé-combinatie/haalbare werk-privé-combinatie verhoogt met een factor kleiner dan anderhalf).
2. Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er meer werknemers die met emotioneel belastend werk dan met onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding worden geconfronteerd.

Figuur 15: Risicoprofiel voor problemen met de werk-privécombinatie bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2016

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

3 Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap

In de werkbaarheidsmonitor wordt ook aanvullende informatie opgevraagd over de arbeidssituatie en werkbeleving van de werknemer. Bij de meting 2016 werden gegevens verzameld over opleidingsparticipatie, arbeidstijdregelingen, telewerk, pendeltijden, grensoverschrijdend gedrag, verloopintentie en de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd. In dit hoofdstuk brengen we deze informatie bijeen en geven de vergelijkende cijfers voor werknemers zonder arbeidshandicap, werknemers met een beperkte arbeidshandicap en werknemers met een zware arbeidshandicap.

3.1 Opleidingsparticipatie

In tabel 17 vinden we cijfergegevens over de opleidingsparticipatie. Bijna zes op de tien (59,2%) van de werknemers zonder arbeidshandicap nam in het jaar dat aan de meting voorafgaat, deel aan een bijscholing of bedrijfstraining. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en de werknemers met een zware arbeidshandicap was dat respectievelijk 52,8% en 43,5%.

Tabel 17: Opleidingsparticipatie van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2016

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
deelname aan bijscholing of bedrijfstraining in het afgelopen jaar	43,5	52,8	59,2

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

3.2 Atypische werktijden

De informatie over het aandeel werknemers in specifieke arbeidstijdregelingen (deeltijds werk, onvoorspelbare werkroosters, nachtarbeid, overwerk, behandeling e-mails of telefonische bereikbaarheid buiten de werkuren) wordt opgelijst in tabel 18.

Tabel 18: Arbeidstijdregimes van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2016

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
verdeling voltijders - deeltijders			
voltijders	53,0	59,5	71,7
deeltijders ≥ 60%	26,9	26,1	21,1
deeltijders < 60%	20,1	14,4	7,2
roosterwijzigingen			
geen	52,8	44,6	48,7
sporadisch	32,5	38,1	35,4
frequent	14,7	17,3	15,9
nachtarbeid			
geen nachtwerk	89,9	87,7	86,2
1-2 nachtprestaties/maand	3,6	3,8	5,0
3-10 nachtprestaties/maand	4,8	6,6	7,0
>10 nachtprestaties/maand	1,6	1,9	1,8
overwerk			
geen/sporadisch overwerk	67,3	62,9	57,7
frequent overwerk met recuperatie	16,7	19,4	17,7
frequent overwerk zonder recuperatie	15,9	17,7	24,6
behandeling e-mails buiten de werkuren			
neen	59,9	53,4	43,4
sporadisch	17,4	22,2	24,5
regelmatig	22,7	24,4	32,1
telefonische bereikbaarheid buiten de werkuren			
neen	29,2	25,5	25,3
sporadisch	30,0	33,5	33,0
regelmatig	40,8	41,0	41,7
effectieve gemiddelde wekelijkse arbeidsduur voltijders (aantal uren per week)			
	41,3	41,2	41,5

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

Bij de werknemers met een arbeidshandicap is er een groter aandeel dat deeltijds werkt dan bij de werknemers zonder arbeidshandicap. Van de laatstgenoemden werkt 28,3% deeltijds. Van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap werkt 40,5% deeltijds en bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat 47%.

55,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 47,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap worden (sporadisch of frequent) geconfronteerd met wijzigingen in het uurrooster. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap gaat het om 51,3%.

10,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 12,3% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap doen op regelmatige basis nachtwerk (prestaties tussen 23u00 en 5u00). Bij de werknemers zonder arbeidshandicap gaat het om 13,8%.

Ongeveer een derde (32,7%) van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 37,1% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap werkt regelmatig over. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap werkt iets meer dan vier op de tien (42,3%) regelmatig over.

Bij de werknemers zonder arbeidshandicap is er een groter aandeel dat buiten de werkuren thuis regelmatig e-mails behandelt (32,1% versus 22,7% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 24,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap).

Ongeveer vier op de tien werknemers is regelmatig buiten de werkuren telefonisch bereikbaar. Dat is zowel het geval bij werknemers met als zonder arbeidshandicap.

De gemiddelde effectieve arbeidsduur bij voltijders bedraagt 41,3 uur bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 41,2 uur bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 41,5 uur bij werknemers zonder arbeidshandicap.

3.3 Telewerken

Bij de werknemers met een arbeidshandicap is er een kleiner aandeel dat (sporadisch of systematisch) thuiswerkt dan bij de werknemers zonder arbeidshandicap. Van de laatstgenoemden werkt 9,4% systematisch en 9,9% sporadisch thuis. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat respectievelijk 6,9% en 4,9% en bij werknemers met een zware arbeidshandicap gaat het om respectievelijk 5,3% en 3,3%.

Tabel 19: Aandeel telethuiswerkers bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2016

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
geen telethuiswerk	91,4	88,2	80,7
sporadisch telethuiswerk (< 1 dag/week)	3,3	4,9	9,9
systematisch telethuiswerk (≥ 1 dag/week)	5,3	6,9	9,4

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

3.4 Woon-werkverkeer en pendeltijden.

In tabel 20 kunnen we zien dat de pendeltijden van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een beperkte arbeidshandicap ongeveer gelijklopend zijn. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is het aandeel dat dagelijks een uur of langer onderweg is (van en naar het werk) kleiner (26,5%) dan bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap (34,2%) of de werknemers zonder arbeidshandicap (34,6%).

Tabel 20: Dagelijkse pendeltijden van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2016

	zware arbeidshandicap %	beperkte arbeidshandicap %	geen arbeidshandicap %
minder dan een half uur	41,5	35,8	35,8
minstens een half uur maar minder dan een uur	32,1	30,0	29,6
minstens een uur maar minder dan twee uur	16,7	24,2	23,9
twee uur of meer	9,8	10,0	10,7

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

3.5 Grensoverschrijdend gedrag

Tabel 21 inventariseert de informatie uit de werkbaarheidsenquête 2016 over het voorkomen van verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag, met name: (verbale) intimidatie of bedreiging, ongewenst seksueel gedrag, (fysieke) agressie en pestgedrag.

Van de werknemers zonder arbeidshandicap werd 4,7% (minstens één keer in het afgelopen jaar) het slachtoffer van lichamelijk geweld en 14,3% van intimidatie of bedreiging. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap was dat respectievelijk 6,8% en 22,5% en bij de werknemers met een zware arbeidshandicap ging het om respectievelijk 5,2% en 26,4%.

Bij werknemers met een arbeidshandicap werd een beduidend groter aandeel geconfronteerd met ongewenst seksueel gedrag. Terwijl 2% van de werknemers zonder arbeidshandicap (sporadisch of regelmatig) geconfronteerd werd met ongewenst seksueel gedrag, was dat 3,7% bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 7,6% bij werknemers met een zware arbeidshandicap.

Ook het aandeel dat slachtoffer werd van pestgedrag ligt veel hoger bij werknemers met een arbeidshandicap. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap werd 7,5% geconfronteerd met pestgedrag terwijl dat bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap 15,7% was en 17,9% bij werknemers met een zware arbeidshandicap.

Tabel 21: Aandeel werknemers dat slachtoffer werd van grensoverschrijdend gedrag, 2016

	zware arbeidshandicap	bepaalde arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
slachtoffer van lichamelijk geweld			
nooit	94,8	93,2	95,3
sporadisch	4,4	5,7	4,2
regelmatig	0,8	1,1	0,5
slachtoffer van intimidatie of bedreiging			
nooit	73,6	77,5	85,6
sporadisch	22,0	18,6	12,2
regelmatig	4,4	3,9	2,1
slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag			
nooit	92,4	96,4	97,9
sporadisch	6,8	3,4	1,9
regelmatig	0,8	0,3	0,1
slachtoffer van pesten			
nooit	82,1	84,3	92,4
sporadisch	12,7	12,6	6,4
regelmatig	5,2	3,1	1,1

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

3.6 Indicatoren voor duurzame inzetbaarheid

Tabel 22 bevat een aantal indicatoren van duurzame inzetbaarheid voor 2016, met gegevens over het ziekteverzuim, de verloopintentie, de werkonzekerheid en de inschatting van de werknemers van de haalbaarheid om (in de huidige job) door te werken tot de pensioenleeftijd.

Van de werknemers met een zware arbeidshandicap was 28,1% drie of meer keer afwezig op het werk door ziekte of een ongeval. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap was dat 15% en bij werknemers zonder arbeidshandicap was 6,8% frequent afwezig.

Ook voor het langdurig ziekteverzuim zijn de verschillen groot. 29,6% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 21,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 6,8% van de werknemers zonder arbeidshandicap, waren meer dan 20 dagen afwezig (in het jaar dat aan de enquête voorafging) door ziekte of een ongeval.

Tabel 22: Aandeel werknemers dat slachtoffer werd van grensoverschrijdend gedrag, 2016

	zware arbeidshandicap	bepaalde arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
ziekteverzuim			
frequent ziekteverzuim (≥ 3 keer afwezig/in afgelopen jaar)	28,1	15,0	6,8
langdurig ziekteverzuim (> 20 dagen afwezig/in afgelopen jaar)	29,6	21,4	6,8
verloopintentie en werkonzekerheid			
regelmatig op zoek naar ander werk	18,8	11,8	9,7
kans op jobverlies groot	4,7	3,7	3,0
haalbaarheid pensioen*			
doorwerken in huidige job tot pensioen haalbaar	33,7	47,5	63,9
doorwerken tot pensioen haalbaar, mits aangepast werk	55,3	47,3	32,9
doorwerken tot pensioen niet haalbaar	11,1	5,2	3,2

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2016

*De antwoordpercentages voor de variabele 'haalbaarheid pensioen' hebben enkel betrekking op de doelgroep van 40 jaar en ouder.

Het aandeel dat actief naar ander werk uitkijkt is bijna dubbel zo groot bij werknemers met een zware arbeidshandicap (18,8%) dan bij werknemers zonder arbeidshandicap (9,7%). Bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap is 11,8% regelmatig op zoek naar ander werk.

Slechts een derde (33,7%) van de werknemers met een zware handicap oordeelt dat het haalbaar is om in de huidige job tot het pensioen door te werken. 55,3% van deze werknemers geeft aan dat doorwerken enkel kan mits aangepast werk (lichter werk, deeltijds werk) en 11,1% acht doorwerken tot het pensioen sowieso niet haalbaar. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap registreren we 47,5%, 47,3% en 5,2% als respectieve cijfers. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap gaat het om respectievelijk 63,9%, 32,9% en 3,2%.

Referentielijst

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2016). *Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/10915>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2017). *Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2016 - werknemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/11126>

Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S., & Janssens F. (2017b). *Wat maakt werk werkbaar voor werknemers? Onderzoek naar determinanten van werkbaar werk op basis van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2004-2007-2010-2013-2016* Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/11667>